

dari, praedictam incurram sententiam ullatenus ipso iure; nisi in ipsis de Episcopis expressa mentio habeatur, cap. quia periculosum, eod. tit. in 6.

Romana Ecclesia, & infra. Ceterum Interdicti vel Excommunicationis sententias latas ab Officialibus Archidiaconorum, seu quibuslibet aliis jurisdictionem habentibus Suffraganeorum Rhemensis Ecclesiae subditis, Rhemensis Archiepiscopus & ejus Officiales (omissis ipsis excommunicatoribus) non relaxent; salva contraria consuetudine super hoc, si quam habent. Porro excommunicationum sententia a Rhemensi Archiepiscopo suisque Officialibus generaliter promulgata, subiectos jurisdictioni ejusdem Archiepiscopi tantum ligant. Sed nec in specie nec in genere pro culpa & offensis praeteritis vel praesentibus excommunicationum sententias absque competenti monitione praemisissa promulgent: & si contra praesumpserint, injustas noverint esse illas. Caveant etiam, ne tales sententias excommunicationis, sive specialiter, sive generaliter in aliquo pro futuris culpis, videlicet si tale quid fecerint, vel etiam pro jam commissis sub hac forma: si de illis intra tale tempus minime satisfecerint, proferre praesumant: nisi mora in exhibenda satisfactione, vel culpa seu offensa praeserit, quibus merito ad injungendam satisfactionem hujusmodi, & taliter prohibenda familia inducantur, aut alia rationabilis (quam in ipsis sententiis expriment) causa subsit. In Universitatem vel Collegium proferri excommunicationis sententiam penitus prohibemus; volentes animarum periculum vitare, quod exinde sequi posset, cum nunquam contingeret, innoxios hujusmodi sententia irretiri: sed in illos dumtaxat de Collegio vel Universitate, quos culpabiles esse constiterit, promulgetur, c. Romana Ecclesia, eod. tit. in 6.

Dilecto filio Decano Aurelianensi, & infra. Praeterea cum omnes leges, omniaque jura vim vi repellere, cunctisque se defendere permittant; licuit utique ipsi Decano, si praedictus Ballivus cum bonis suis mundanis injuriose spoliare, vel ea violenter occupare praesumpserit, ut superius est expressum, contra illius violentiam injuriamque se tueri: Et quoniam adversus ejus nimiam potentiam sufficiens temporalis defensio forte non aderat, potuit etiam spiritualiter, gladio videlicet utendo Ecclesiastico, defensare, ac recurrere propter hoc ad arma spiritualia, qua sunt Ecclesiae propria, & pro suo munimine illis uti: praesertim cum dictus Ballivus post latas ad eum ab eodem Decano ex aliis causis excommunicationis sententias (sicut idem Decanus asseruit) ipsum tamquam exinde provocatus, sententias ipsis contemptis, bonis spoliasset istidem: & propter hoc postmodum ipse Decanus sententiam tulerit interdicti, tamquam spirituali se munitione defendens contra illius injuriam & violentiam, sibi ab eodem occasione praedictarum sententiarum & in ipsarum contemptum illatam. Et quidem cum liceat cuique suo vicino vel proximo pro repellenda ipsius injuria suam impartiri auxilium: immo si potest, & negligit, videatur injuriantem fovere, ac esse particeps ejus culpe, licuit profecto ipsi Decano proprio sibi subvenire subsidio, & suammet temporalem injuriam sua propria spirituali defensione tueri: sicque utrumque quodammodo gladium, & temporalem, & Ecclesiasticum, alterum videlicet altero adjuvare, maxime quia hi duo gladii consueverunt exigente necessitate sibi ad invicem suffragari, & in juvamen alterius altera subventionem frequentius exerceri, c. dilecto, eod. tit. in 6.

Hoc eodem in Concilio insigne rubri pilei Cardinalibus datum proditur. In eodem pariter produnt aliqui, occasione depositionis Friderici, fuisse jus Imperatorem eligendi Septemviralibus suffragiis alligatum; quidam vero hoc referunt ad secundum Lugdunense Concilium, sub Gregorio decimo celebratum. Ab aliis autem refertur id institutum ad Gregorium V. Pontificem, & Othonem tertium Imperatorem, qui cum essent patria Teutonici, jus istud Teutonicis Principibus attribuerunt. Fuert quidem antea successio ad Imperium juris hereditarii: Cum autem Otho tertius nullus haberet liberos, urgeretque metus futuri internecini bellii pro hac successione ob diversa Principum studia, constat quidem tum primum Pontificia simul & Imperiali sanctione Germanicum Imperium fuisse Principum Germanorum deinceps electioni alligatum, ut multi contendunt, sive Septem virorum dumtaxat, ut alii constanter asserunt; est enim de his magna inter eruditos plerisque concertatio. Consule cap. venerabilem, de elect. cujus auctor Innocentius tertius. Decreto etiam hujuse generalis Concilii proclamata fuit generalis Christianorum bellica expeditio, nomine Cruciate, atque ad ejus expensas necessariae destinatae sunt, non quidem (quod erronee scribit Abbas Stadenus in Chronico ad annum 1245.) proventus Ecclesiasticorum pars quinta, sed vigesima dumtaxat, idque ad triennium; id enim compertum est ex ipsiusmet verbis decreti 17.

istius Concilii: Ceterum (inquit) ex communi Concilii approbatione statimus, ut omnes omnino Clerici tam subditi, quam Praelati, vigesimam Ecclesiarum proventuum usque ad triennium conferant in subsidium Terra Sanctae, per manus eorum, qui ad hoc Apostolica fuerint providentia ordinati: quibusdam dumtaxat Religiosis exceptis ab hac prestatione merito eximendis, illisque similiter, qui assumpto vel assumendo Crucis signaculo sunt personaliter profecturi. Nos & Fratres nostri Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales plenarie decimam persolvemus. Sciantque se omnes ad hoc fideliter observandum per excommunicationis sententiam obligatos, ita quod illi, qui super hoc fraudem scienter fecerint, sententiam excommunicationis incurrant.

SELECTA CAPITA

Ex Statutis Sancti Ludovici Francorum Regis apud Parisios anno 1254.

Cap. I. **Q**uestus quidem illicitos, quantum possibile fuerit, in Ballivis & aliis Curialibus nostris reprimere cupientes, Senescallus, Ballivos, Praepositos, Vicecomites, & villarum majores, & alios Officiales nostros, juramento subscripto duximus astringendos. Cujus si ipsi Senescalli, Ballivi, & alii Officiales nostri fuerint transgressores, poenas debitas in bona ipsorum, vel si res exigat, in personas, nostrae voluntatis, vel deputatorum a nobis, arbitrio reservamus. Si vero Majores, Ballivos, vel Officiales dejerare contigerit, in hac parte a Senescallis sub bonarum testimonio personarum, & cum ipsarum consilio puniantur.

Cap. II. Jurabant igitur omnes & singuli supradicti, quod quamdiu commissarii sibi tenebunt Senescalliam, vel Balliviam, Praeposituram, vel aliud quocunque officium supradictum, tam minoribus, quam maioribus, tam majoribus, quam advenis, tam indigenis, quam subjectis, sine nationum & personarum acceptione jus reddent: servantes tamen in locis suis sua jura, usus & consuetudines approbatas.

Cap. III. Jurabant insuper bona fide jura nostra requirere & servare, & aliorum jura scienter non auferre, nec diminuerre, nec etiam impedire.

Cap. IV. Jurabant etiam, donum seu munus quodlibet a quacunque persona per se, vel per alium, non recipere in pecunia, auro, vel argento, vel rebus aliis quibuscumque mobilibus, aut immobilibus, aut se movenibus, seu beneficiis personalibus sive perpetuis, praeter esculenta, quorum valor in una hebdomada summam decem solidorum Parisiorum non excedat: & quod dicta bona seu beneficia uxoris suis, liberis, fratribus, sororibus, nepotibus, nepibus, vel consanguineis, aut domesticis seu consimilibus minime procurabunt. Immo bona fide diligentiam adhibebunt, ne uxores suas vel alia persona proxime nominata dona vel munera recipiant. Quod si fecerint, ex quo hoc sciverint, eos ad restituendum bona fide compellant, sub debito juramento.

His conformantur alia Francica edicta, quale est Caroli IX. Regis in Comitibus Aurelianensibus art. 43. prohibens etiam munera victualia litigantium. Deique ipse sic loquitur Deuter. 16. v. 19. Nos accipies personam, nec munera; quia munera excacant oculos sapientum, & mutant verba iustorum.

Cap. V. Jurabant etiam, quod ab illis de sua Senescallia vel Ballivia, nec ab illis qui causam habent coram ipsis, vel scient in proximo habituros, mutuum non recipiant per se, vel per alium, ultra summam viginti librarum, quae reddent a die contracti mutui infra duos menses, licet etiam creditores velint solutionis terminum prorogare.

2. Cap. XI. Inhibemus vero districte Senescallis & Ballivis nostris, possessiones aliquas per se vel per alium emere, administratione durante in Senescallia vel Ballivia sua, vel fraudulenter in alia sine nostra licentia precedente. Quod si fecerint, emptorem irritam esse, & possessiones sic emptas sisco nostro, si nobis placuerit, volumus applicari.

Sanctam istam Ludovicam legem (ait Baluzius) diu viguisse constat; adeo ut cum Cancellimus de Vairillis Senescallus Cadurencensis nonnullas possessiones emisset in sua Senescallia, necessum ei fuerit ann. 1361. litteras a Carolo V. Rege impetrare, quibus huic derogaretur statuto.

Cap. XII. Prohibentes insuper Senescallis & Ballivis nostris, ne quamdiu Senescalli vel Ballivi fuerint, sibi vel suis liberis, fratribus, aut sororibus, nepotibus, nepibus,

tribus, consanguineis, vel quibuscumque de sua familia matrimonia copulent cum personis sua Senescallia, aut Ballivie suae, sine nostro speciali consensu, nec praedictos in Religione ponant, aut beneficia Ecclesiastica vel possessiones eis acquirant.

Hoc similiter statuit Concilium Tridentinum sess. 24. de reform. matr. cap. 9. Ita plerumque temporalium Dominorum ac Magistratum mentis oculos terreni affectus atque cupiditates excacant, ut viros & mulieres sub eorum jurisdictione degentes maxime divites, spem magna hereditatis habentes, minis & poenis adigant cum iis matrimonium contrahere, quos ipsi Domini vel Magistratus illis praescripserint: Quare cum maxime nefarium sit matrimonii libertatem violare, & ab eis injurias nasci, a quibus jura expectantur, praecipit sancta Synodus omnibus ejusdemque gradus, dignitatis & conditionis existant, sub anathematis poena quam ipso facto incurrant, ne quovis modo directe vel indirecte subditos suos vel quoscunque alios cogant, quo minus libere matrimonia contrahant.

Cap. XX. Quia vero nemo sine causa vel culpa privandus est jure suo, Ballivis nostris & aliis Officialibus praedictis inhibemus, ne desistant aliquem sine causa cognitione, vel nostro speciali mandato; subditos etiam nostris novis exactionibus, consuetudinibus vel oneribus non affigant, Cavalcatas extorquenda pecunia causa non mandent, sed ex causa tantummodo necessaria. Et tunc volentes personalem facere Cavalcatam, ad eam redimendam data pecunia non compellant.

Cap. XXIII. Ceterum ordinationem factam de Judaeis districte observari praecipimus, quae talis est: Judaei cessent ab usuris, & blasphemis, & sortilegiis, & tam Talmud, quam alii libri, in quibus inveniantur blasphemiae, comburantur. Et Judaei, qui hoc servare noluerint, expellantur, & transgressores legitime puniantur. Et vivant omnes Judaei ex laboribus manuum suarum, vel de negotiationibus sine terminis & usuris.

Cap. XXIV. Praeterea prohibemus districtius quod nullus omnino ad taxillos ludat, sive aleis, sive scacis. Scholae etiam deciorum (id est de Belans) prohibemus, & prohiberi volumus omnino, & tenentes eas districtius puniantur. Fabrica autem deciorum prohibetur ubique.

His conformantur tit. ff. de alectoribus: & authent. de sanctissimis Episc. & interdicimus, collat. 9. & Apoft. can. 41. & 42. & ex Concil. Lateran. sub Innocentio III. cap. Clerici officia de vita & honest. Cler.

3. Cap. XXV. Nullus praeterea recipiatur ad moram in tabernis facienda, nisi sit transiens, vel viator, vel in ipsa villa non habeat aliquam mansionem.

Si haec laicis publica lege prohibentur, quanto magis Clericis interdicitur; vide Apoftolorum can. 53. Eadem vetantur can. Laodiceni 24. & sextae Synodi c. 9. & Concilii Carthag. III. can. 27. & his posterioribus plerisque Canonibus.

SANCTI LUDOVICI FRANCORUM

Regis Pragmatica Sanctio.

LUDOVICUS DEI gratia Francorum Rex, ad perpetuam rei memoriam: pro salubri & tranquillo statu Ecclesiae regni nostri, nec non pro Divini cultus augmento, & Christi fidelium animarum salute, utque gratiam & auxilium omnipotentis DEI (cujus solius divini ac protectioni regnum nostrum semper subiectum extitit, & nunc esse volumus) consequi valeamus, quae sequuntur hoc edicto consultiissimo in perpetuum validum statimus & ordinamus.

Primo, ut Ecclesiarum regni nostri Praelati, Patroni, & beneficiorum Collatores ordinarii jus suum plenarie habeant, & unicuique sua jurisdictione serventur.

2. Item Ecclesiae Cathedralis, & alia regni nostri liberae electiones, & earum effectum integraliter habeant.

3. Item simonia crimen pessimum Ecclesiam labefactans a regno nostro penitus eliminandum volumus & jubemus.

4. Item promotiones, collationes, provisiones & dispositiones Prelaturarum, dignitatum, & aliorum quorumcumque beneficiorum & officiorum Ecclesiasticorum regni nostri, secundum dispositionem, ordinationem & determinationem juris communis, sacrorum Conciliorum Ecclesiae Dei, atque institutorum Sanctorum antiquorum Patrum fieri volumus & ordinamus.

5. Item exactiones, & onera gravissima pecuniarum per Curiam Romanam Ecclesiae regni nostri vel impostas, vel

impostas, quibus miserabiliter regnum nostrum depauperatum existit, sive etiam imponendas, vel imponendas, levandi aut colligi nullatenus volumus, nisi dumtaxat pro rationabili pia, & urgentissima causa, vel inevitabili necessitate, & de spontaneo & expresso consensu nostro, & Ecclesiae regni nostri.

6. Item libertates, franchisias, prerogativas, jura ac privilegia per inchoata recordationis Francorum Reges praedecessores nostros, & successive per Nos Ecclesias, Monasteria, ac loca pia, Religiosa, nec non Ecclesiasticis personis regni nostri concessus, & concessa, innovamus, laudamus, & approbamus.

CONCILIIUM LONDINENSE

Anni 1268.

1. **O**thobonus S. Adriani Diaconus Cardinalis anno 1268. a Clemente IV. missus Apostolicus Legatus, reformandas regnorum Angliae, Scotiae atque Hiberniae Ecclesias, instaurandamque in eis collapsam sacrorum Rituum morumque sanctorum institutionem: Concilium nationale Antistitum totius Britanniae Hiberniaeque insularum Londini, quae primatia est Angliae civitas, quam interfuit flavius Tamefis, convocavit; quod magnum ratione praesumptis excellentie vocatur a Matthaeo Velmonalterensi. Cujus summa praecipuaque apud gentes illas auctoritas fuit, ejusdem instituta religiose ab Anglis, Scotis, Hibernis, & Vallia populis servata sunt adusque Provinciarum illarum a Romana Ecclesia sub Henrico Rege VIII. defensionem.

Can. I. Quia multorum simplicitas in Baptismi collatione deficeret, cum necessitatis articulus immineret, nisi a ministris Christiane fidei docerentur; provide constitutum, ut Parochiales Presbyteri, eorumque perpetui Vicarii formam Baptismi Parochialis suis frequenter exponant dicentes Dominicus in vulgari. Et quia praeter certum salutaris periculum non potest hoc negligi vel omitti; statimus, & in virtute sanctae obedientiae districte praecipimus, ut quilibet Archidiaconus per suam Archidiaconatum circa Presbyteros & Vicarios ipsos inquisitionem faciat diligentem, eos, quos hoc salubre statum invenierit non servare, graviter, prout rei qualitas exegerit puniendo.

2. Can. II. Quoniam caca cupiditas ita ruit in Praelatos, ut operum terrenorum questu minime contenta, pro sacris etiam & Divinis, quae estimationem non capiunt, pretium profana venditate suscipiant; statimus & praecipimus oleum sanctificatum & chrisma a ministris Ecclesiae pure atque devote qualibet exclusa cupiditate labe conferri, nulla difficultate in eis exhibendis adhibita, praetextu alicujus consuetudinis, qua dicitur ab istidem, qui ea recipiunt, aliqua quibuslibet persolvenda: quibus adicimus, ut super iis tam Episcopi quam Archidiaconi per loca suae jurisdictionis contra recipientes inquisitionem faciant diligentem: & quos tales invenierint, tamquam simoniacos puniant secundum Canonicas sanctiones. Qui si hoc implere neglexerint, Episcopus a Pontificalibus, Archidiaconus ab officio, quousque rem congrue emendaverint, sint suspensi.

Percommodus videtur iste locus ad refellendum errorem Calvinii, quem hodierni Anglii duces in rebus fidei sequuntur, ut compleatur effectum illud Christi audentis, caecum si caeco ducatur praestet, ambos in foveam caecuros. Impudenter hic haereticus negat quemquam praeconum Patrum unctionis olei quasi rei Sacramentariae meminisse. Quod falsissimum esse sequentibus testimoniis monstratur. Tertullianus lib. de resurrectione carnis: Caro (inquit) ungitur, ut anima consecratur: caro signatur, ut anima muniat; caro manus impositione adumbratur, ut anima spiritu illuminetur. Et in libro de Baptismo: Exinde egressi de lavacro perungimur. Idem lib. 1. contra Marcionem versus finem conjungit Olei unctionem cum aqua Baptismi. Quemadmodum etiam lib. de Baptismo: in nobis carnaliter currit unctio, sed spiritualiter proficit. Et post pauca: Dehinc manus imponitur per benedictionem advocans & invitans Spiritum sanctum. S. Cyprianus lib. 1. epist. ult. Ungi quoque necesse est eum qui baptizatus sit, ut accipio christum esse unctus Dei & habere in se Christi gratiam posse. Prudentius in *Apotheosis*.

Post inscripta oleo frontis signacula, per quae Unguentum regale latum est, & Chrisma perenne. Idemque in hymno ante somnum,
Cultor Dei memento,
Te fontis & lavacri